

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/49/2023
Identifikačné číslo spisu:	6713216936
Dátum vydania rozhodnutia:	26.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6713216936.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ M. B., S., H. XXX, 2/ W. B., U., OT V., M., XX, C., 3/ H. I., H., R. XXXX/X, 4/ H. B., S., R. XXX, zastúpených Advokátskou kanceláriou ABELOVSKÝ-PETRUŇO, Zvolen, Tehelná 189, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Radko Petruňa, proti žalovanému Mestu Zvolen, Zvolen, Námestie slobody 22, o 5.936,52 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 8C/194/2013, o dovolaní žalobcov 1/ až 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 23. marca 2022 sp. zn. 17Co/12/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) ostatným rozsudkom z 29. novembra 2016 č. k. 8C/194/2013-216 žalobu zamietol a priznal žalovanému trovy konania vo výške 100%.

1.1. Vykonaným dokazovaním zistil, že žalobcovia 1/ až 4/ (ďalej spolu len „žalobcovia“) sú podielovými spoluvlastníkmi - každý v 1 - bližšie určených nehnuteľností, na ktorých sa, okrem jednej parcely nachádzajú chodníky, resp. verejné komunikácie. Mal preukázané, že uvedený režim pozemkov je taký, že je na nich sčasti verejná zeleň, sčasti parkoviská a sčasti komunikácie a tiež, že prešli na žalovaného podľa zákona č. 138/1991 Z. z. a všetky, s výnimkou jednej parcely, podliehajú režimu zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z.z.“).

1.2. Poukázal na to, že v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 8/2016 je uverejnené rozhodnutie najvyššieho súdu zo 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktoré rieši nárok na finančnú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., pričom na tento nárok má právo iba pôvodný vlastník pozemku, v súdnom konaní ho môže úspešne uplatniť iba v zákonom stanovenej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť od účinnosti tohto zákona. V ďalšom podrobne opísal odôvodnenie predmetného rozhodnutia a konštatoval, že aj podľa § 4 ods. 1 zákona č.

66/2009 Z. z. takisto zo zákona vzniká aj vlastníkovi pozemku povinnosť strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, a to do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová a nemá charakter opakujúceho sa plnenia. Opačný výklad by bol v rozpore so zákonom, keďže zo žiadnych ustanovení žiadneho zákona nie je možné vychádzať, že by v rámci pozemkov, na ktorých sú stavby podľa zákona č. 66/2009 Z. z., mohlo dochádzať k nájomnému vzťahu, resp. k bezdôvodnému obohateniu, resp. k akémusi opakovanému náhradnému plneniu za takto zriadené vecné bremeno. Ani úmyslom zákonodarcu nemohlo byť vytvorenie takého stavu, že sa bude opakovane platiť za toto vecné bremeno, pretože odplata za vecné bremeno je jednoznačne stanovená ako jednorazová v zmysle OZ a nie ako opakujúce sa plnenie.

1.3. Vlastníci predmetných pozemkov si mohli uplatniť náhradu za uvedené vecné bremeno, avšak len v zákonom stanovenej lehote, a to do troch rokov (§ 101 OZ) od nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. od 01. septembra 2009. Žaloba však nesmerovala k zaplateniu odplaty za zriadenie vecného bremena, ale k tomu, že žalovaný je povinný platiť opakujúce sa plnenie za určité obdobie. Čo sa týka parc. č. XXXX/XXX, nebolo preukázané, že by došlo k bezdôvodnému obohateniu žalovaného na úkor žalobcov. Dôkaz na zistenie ceny bezdôvodného obohatenia, navrhnutý žalovaným, nevykonával z dôvodu nedôvodnosti uplatneného nároku.

1.4. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 25. apríla 2018 sp. zn. 17Co/117/2017 na odvolanie žalobcov rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcom každému po 618,39 eura, 371,03 eura a 492,68 eura, spolu s bližšie určeným úrokom z omeškania. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcom náhradu trov konania.

2.1. Odvolací súd v podstatnom uviedol, že náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné priznať aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a v § 3 zákona č. 66/2009 Z. z. a že tento nárok sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Rozhodnutie najvyššieho súdu, sp. zn. 3Cdo/49/2014 nerieši právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/2009 Z. z., ale právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Odvolací súd teda nesúhlasil s názorom, že toto rozhodnutie najvyššieho súdu dopadá na prejednávajúcu vec a že ak je náhrada za vznik vecného bremena v zákone č. 182/1993 Z. z. stanovená ako jednorazová, na ktorú má nárok len ten vlastník pozemku, ktorý pozemok vlastnil ku dňu účinnosti tohto zákona a ďalšiemu vlastníkovi pozemku za pretrvávajúce obmedzenie vlastníckych práv táto náhrada už nepatrí, mal by rovnaký výklad automaticky vyplývať aj zo zákona č. XX/XXXXX Z. z. Odvolací súd zotrval na závere, že ak zákon č. 66/2009 Z. z. vlastníkovi stavby neurčuje žiadnu lehotu na usporiadanie majetkovoprávných vzťahov k pozemku a nenúti vlastníka stavby podať v konkrétnej lehote návrh na začatie konania o pozemkových úpravách a povinnosť vlastníka strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vlastníkom stavby trvá podľa § 4 ods. 2 až do vykonania pozemkových úprav, patrí vlastníkovi pozemku náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vo forme opakujúceho sa plnenia za konkrétny časový úsek od obmedzenia vlastníckeho práva až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a § 3 zákona č. 66/2009 Z. z.

2.2. Odvolací súd nezmenil názor ani na spôsob výpočtu náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno, na ktorý poukázal už v predchádzajúcom uznesení, a to, že primeraná náhrada môže zodpovedať aj výške bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov. Keďže pre určenie výšky bezdôvodného obohatenia postačuje znalecký posudok znalca Ing. R., žalovaného návrh na nariadenie ďalšieho znaleckého dokazovania súd prvej inštancie zamietol.

2.3. Zo záveru, že žalobcom vznikol nárok na náhradu za vecné bremeno vo forme opakujúceho sa plnenia za určitý časový úsek, vyplýva aj záver o nedôvodne vznesenej námietke premlčania žalovaným.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) uznesením z 30. novembra 2020 sp. zn. 8Cdo/17/2019 tak, že rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. V podstatnom poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. augusta 2019 sp. zn. 2Cdo/194/2018, v ktorom sa najvyšší súd už zaoberal otázkou, či vlastník pozemku, na ktorom viazne zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z., má nárok na primeranú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vo forme pravidelných platieb primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia vo výške ročného úžitku, ktorý sa viaže k tej časti nehnuteľnosti, v ktorej sa vlastníctvo obmedzuje a či existuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vo forme opakujúceho sa plnenia. Obdobnú „dovolaciu otázku“ najvyšší súd riešil aj v rozsudku z 24. marca 2015 sp. zn. 7Cdo/26/2014, ako aj v rozsudku zo 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktoré sa týkali priznávania primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., ktorý právny názor bol podľa dovolacieho súdu plne prijateľný a použiteľný aj na priznávanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. Aj obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. patrí totiž k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva. Jeho verejnoprávny charakter a jeho povaha nasvedčujú tomu, že sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva zakotveného v zákone č. 182/1993 Z.z. Svedčí o tom nakoniec aj ich zhodná zákonná konštrukcia.

3.2. Ďalej uviedol, že ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona (3Cdo/49/2014, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov. Na uvedenom nič nezmenil ani nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 42/2015, čo potvrdilo aj uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 323/2017.

3.3. Dovolací súd uzavrel, že sa odvolací súd pri riešení nastolenej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyjadrenej vo vyššie uvedených rozhodnutiach. Preto bolo dovolanie žalovaného nielen prípustné, ale aj dôvodné. Tiež uviedol, že proti rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/194/2019 bola podaná ústavná sťažnosť, ktorú ústavný súd uznesením z 28. októbra 2020 sp. zn. IV. ÚS 539/2020 odmietol ako zjavne neopodstatnenú s tým, že z ústavného hľadiska nebolo žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu námietky sťažovateľa o nesprávnej a arbitrárnej aplikácii použitej právnej úpravy zasahujúcej do jeho majetkových práv.

4. Žalobcovia napadli uznesenie najvyššieho súdu z 30. novembra 2020 sp. zn. 8Cdo/17/2019 ústavnou sťažnosťou, ktorú ústavný súd uznesením z 30. septembra 2021 sp. zn. III. ÚS 537/2021 odmietol v časti namietajúcej porušenie práv žalobcov rozhodnutím dovolacieho súdu v rozpore s ustanovením § 422 ods. 1 písm. a) a ods. 2 CSP a s ustanovením § 447 písm. c) CSP ako zjavne neopodstatnenú a v časti namietajúcej porušenie práv sťažovateľov zrušujúcim (kasačným) rozhodnutím dovolacieho súdu ako neprípustnú s odôvodnením, že sťažovatelia spochybňujú vecné (meritórne) posúdenie veci a nesúhlasia s právnym názorom najvyššieho súdu, že odvolací súd sa pri vydaní svojho rozhodnutia odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu nie je rozhodnutím spôsobilým výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľov, z tohto dôvodu ústavnému súdu chýba v konaní o ústavnej sťažnosti napádajúcej kasačné rozhodnutie dovolacieho súdu právomoc poskytnúť sťažovateľom ochranu nimi označeným právam.

5. Po vrátení veci odvolací súd ostatným rozsudkom z 23. marca 2022 sp. zn. 17Co/12/2021

prvostupňový rozsudok zmenil tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcom každému po 170,03 eura, 102,02 eura a 135,47 eura, spolu s bližšie určeným úrokom z omeškania. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalobcom uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania, každému v rozsahu 15,525%.

5.1. Odvolací súd v súlade s právnym názorom najvyššieho súdu vyjadrenom v dovolaciích rozhodnutiach sp. zn. 3Cdo/49/2014, sp. zn. 2Cdo/194/2018 a sp. zn. 8Cdo/17/2019 vychádzal z názoru, že dňom účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. vzniká nárok na primeranú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom zriadeným ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. Ide o majetkové právo osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová a teda nemá charakter opakovaného plnenia.

5.2. Právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom ako právo majetkovej povahy sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Keďže zákon č. 66/2009 Z. z. nadobudol účinnosť 01. júla 2009, nárok na vyplatenie jednorazovej náhrady za vznik vecného bremena mohli uplatniť vlastníci pozemkov obmedzení zákonom zriadeným vecným bremenom do uplynutia trojročnej premlčacej doby podľa § 101 OZ, t. j. do 01. marca 2012. Žalovaný vzniesol v konaní námietku premlčania s poukazom na dátum podania žaloby až dňa 2. októbra 2013, ku ktorej zaujal súd prvej inštancie názor, že žalobcovia sa nedomáhali náhrady za zriadenie vecného bremena vo forme jednorazovej finančnej náhrady a keby aj, tento nárok by nemohol byť priznaný z dôvodu žalovaným vznesenej námietky premlčania. Žalobcami uplatnený nárok na priznanie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vo vzťahu k parcelám č. XXXX/XXX, XXXX/XXX, XXXX/XXX, XXXX/XXX a XXXX/XXX preto nebolo možné žalobcom priznať pre dôvodne vznesenú námietku premlčania žalovaným.

5.3. Nárok na vyplatenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vo vzťahu k parcele č. XXXX/XXX uplatnený za obdobie od 02. októbra 2011 do 1. októbra 2013 však podľa názoru odvolacieho súdu nebolo možné považovať za premlčaný. Na tento nárok sa nevzťahuje režim zákona č. 66/2009 Z. z., ale právna úprava § 128 ods. 2 OZ v spojení s § 451 ods. 2 OZ a § 107 OZ. Žalovanému vzniklo na úkor žalobcov bezdôvodné obohatenie ako majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, pretože právny dôvod na užívanie parcely č. XXXX/XXX žalovaný nepreukázal. Vykonanými dôkazmi sa na parcele č. XXXX/XXX v rozhodnom období od 2. októbra 2011 do 1. októbra 2013 nachádzala verejná zeleň a J. ktoré slúžili obyvateľom mesta Zvolen a ich nerušené užívanie obyvateľmi mesta zabezpečovalo mesto Zvolen kosením a vybudovaním ohrady pre J., o čom svedčí výpoveď žalovaného a ním predložená faktúra č. XXXXXXXX zo dňa 07.09.2012, ktorou mestu Zvolen vyfakturoval dodávateľ cenu za vybudovanie ohrady na D. ulici vo Zvolene. Suma bezdôvodného obohatenia za obdobie od 02. októbra 2011 do 01. augusta 2012 vo výške 680,15 eura rozdelená na 4 časti je 170,03 eura pre jedného žalobcu. Zo sumy bezdôvodného obohatenia za obdobie od 02. augusta 2012 do 31. januára 2013 vo výške 408 eur rovnakým výpočtom pripadá na jedného žalobcu 102,02 eura. Na štyroch žalobcov bolo potrebné rozdeliť aj sumu bezdôvodného obohatenia za obdobie od 01. februára 2013 do 01. októbra 2013 určenej výškou 541,89 eura. Táto suma vydelená 4 je 135,47 eura. Tieto sumy priznal odvolací súd žalobcom aj s úrokom z omeškania podľa § 517 ods. 2 OZ vo výške určenej 8,75 % ročne za obdobie od 14. augusta 2012 do zaplatenia, vo výške 8,25 % ročne za obdobie od 13. apríla 2014 do zaplatenia a vo výške 5,25 % ročne za obdobie od 13. apríla 2014 do zaplatenia. Pokiaľ sa žalobcovia domáhali zaplatenia úrokov z omeškania vo vyššej sadzbe a za dlhšie obdobie, odvolací súd žalobu ako nedôvodnú zamietol.

5.4. O nároku na náhradu trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP podľa pomeru úspechu strán vo veci.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu v zamietajúcej časti výroku I. a výroku II. (o trovách konania) podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, a to podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhli, aby najvyšší súd zmenil napadnuté odvolacie rozhodnutie tak, že žalovanému uloží povinnosť zaplatiť žalobcom každému po 618,39 eura, 371,03 eura a 492,68 eura, spolu s bližšie určeným úrokom z omeškania a zároveň žalovanému uloží povinnosť zaplatiť žalobcom náhradu trov konania. K dovolaciemu návrhu žalobcov najvyšší súd už na tomto mieste uvádza, že dovolanie podali (iba) proti zamietajúcej časti výroku I. a výroku II. (o trovách konania), ktoré vymedzenie

predstavovalo aj rozsah podaného dovolania.

6.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP žalobcovia namietali, že odvolací súd sa nedostatočne presvedčivým spôsobom vysporiadal s ich argumentáciou a ústavne nesúladným spôsobom interpretoval ustanovenia zákona č. 66/2009 Z.z., v dôsledku čoho sú jeho závery arbitrárne, nezákonné a svojvoľné.

6.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP namietali nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktorý vychádzal z názoru, že finančná náhrada za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia. Uvedená otázka podľa názoru dovolateľov nebola doteraz v praxi dovolacieho súdu vyriešená, nakoľko v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR nebol publikovaný žiadny judikát týkajúci sa danej otázky. Ďalej v tejto súvislosti uviedol, že rozhodnutia 8Cdo/17/2019 ani 2Cdo/194/2018 nepredstavujú ustálenú prax dovolacieho súdu a rozhodnutie 3Cdo/49/2014 sa týkalo interpretácie zákona č. 182/1993 Z.z.

7. Žalovaný vo svojom stanovisku k dovolaniu navrhol, aby najvyšší súd dovolanie odmietol resp. zamietol. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že dovolatelia neprípustne argumentujú tým, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí použil nesprávny výklad právnej normy - zákona č. 66/2009 Z.z. v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces; nesprávny výklad právnej normy nie je možné aplikovať pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. V ďalšom poukázal na správne právne závery odvolacieho súdu v otázke jednorazovosti náhrady pri zriadení vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. V tejto súvislosti podporne poukázal na rozhodnutia II. ÚS 500/2018, IV. ÚS 227/2012, IV. ÚS 539/2020.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) sporová strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolací súd nie je súdom tretej inštancie, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9.1. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je skôr reštriktívny výklad.

9.2. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

10. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10.2. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcov, že v konaní došlo k nimi tvrdeným vadám zmätočnosti. V tejto súvislosti dovolatelia namietali, že odvolací súd sa nedostatočne presvedčivým spôsobom vysporiadal s ich argumentáciou a ústavne nesúladným spôsobom interpretoval ustanovenia zákona č. 66/2009 Z.z., v dôsledku čoho sú jeho závery arbitrárne, nezákonné a svojvoľné (bod 6.1.). Z obsahu dovolania (aj) s použitím interpretačného pravidla uvedeného v § 124 ods. 1 CSP najvyšší súd ustálil, že žalobcovia za zmätočnosť podľa § 420 písm. f) CSP v podstate považujú nesprávne právne posúdenie veci, keď podľa ich názoru mala finančná náhrada za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. charakter opakovaného (nie jednorazového, ako uviedol odvolací súd, pozn.) plnenia.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu v prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Pokiaľ dovolatelia v rámci podaného dovolania podľa § 420 písm. f) CSP vytýkali odvolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie veci, dovolací súd pripomína, že už za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy opakovane konštatoval, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012). Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, resp. prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, zotrúva rozhodovacia prax dovolacieho súdu aj v súčasnosti (R 24/2017, 1Cdo/71/2018, 2Cdo/49/2018, 3Cdo/37/2018, 4Cdo/1/2018, 5Cdo/191/2018, 7Cdo/79/2018, 8Cdo/76/2018). Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje tiež na konštatovanie ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016, je však naďalej aktuálne, pozn.), v zmysle ktorého (ani) nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

14. K tvrdeniu dovolateľov, že sa odvolací súd nevysporiadal s ich argumentáciou, v dôsledku čoho sú jeho závery arbitrárne, nezákonné a svojvoľné, dovolací súd uvádza, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho ostatného rozhodnutia dostatočne primeraným spôsobom vyjadril k nosným právnym záverom o jednorazovosti poskytnutej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom zriadeným na základe zákona č. 66/2009 Z.z., vychádzajúc v tomto predovšetkým so záverom predchádzajúceho zrušujúceho dovolacieho rozhodnutia vo veci samej sp. zn. 8Cdo/17/2019 a podporne poukazujúc na dovolacie rozhodnutia sp. zn. 2Cdo/194/2018 a 3Cdo/49/2014. Na základe uvedeného možno dôjsť k záveru, že vyslovené právne závery odvolacieho súdu nie je možné považovať za celkom zjavne neodôvodnené, arbitrárne, či právne nekonformné. Dovolatelia preto nedôvodne argumentovali, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, či nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné). Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné

alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

15. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

15.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

16. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Právna úprava účinná od 1. júla 2016 dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí).

17. Z obsahu podaného dovolania vyplýva, že žalobcovia namietali nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktorý vychádzal z názoru, že finančná náhrada za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia. V tejto súvislosti tiež uviedli, že rozhodnutie 8Cdo/17/2019 ani 2Cdo/194/2018 nepredstavujú ustálenú prax odvolacieho súdu a rozhodnutia 3Cdo/49/2014 sa týkalo interpretácie zákona č. 182/1993 Z.z.

18. Podľa názoru najvyššieho súdu bola nosná právna otázka (o jednorazovosti náhrady za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z.) praxou súdnych autorít už vyriešená, keďže za ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu treba považovať nielen rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor.

18.1. Nebolo tak (iba) na základe uznesenia z 30. novembra 2020 sp. zn. 8Cdo/17/2019 (pozri bod 3. až 3.3.), ktorým najvyšší súd zrušil predchádzajúce odvolacie rozhodnutie. Pritom toto dovolacie rozhodnutie prešlo aj testom ústavnosti zo strany ústavného súdu, ktorý ústavnú sťažnosť žalobcov uznesením z 30. septembra 2021 sp. zn. III. ÚS 537/2021 odmietol, vecne rešpektujúc predovšetkým princíp subsidiarity. Na strane druhej ústavný súd medzi iným uviedol, že „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu (nie je, pozn.) rozhodnutím spôsobilým výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľov“. K podobným záverom dospel najvyšší súd aj v rozsudku z 31. marca 2022 sp. zn. 2Cdo/151/2020 a v uznesení z 27. apríla 2022 sp. zn. 5Cdo/175/2019, či v rámci obiter dictum v uznesení z 28. júla 2022 sp. zn. 5Cdo/63/2021.

18.2. Tiež v uznesení z 26. augusta 2019 sp. zn. 2Cdo/194/2018 najvyšší súd riešil podobnú otázku, či existuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. vo forme opakujúceho sa plnenia. V tejto súvislosti najvyšší súd uviedol, že podobnú právnu otázku už dovolací súd riešil (7Cdo/26/2014 a 3Cdo/49/2014), i keď v iných právnych súvislostiach (zákon č. 182/1993 Z.z.), pričom tam vyslovený „názor je plne prijateľný a použiteľný aj na priznávanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. Aj obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. patrí totiž k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva. Jeho verejnoprávny charakter a jeho povaha nasvedčujú tomu, že sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva zakotveného v zákone č.

182/1993 Z.z. Svedčí o tom nakoniec aj ich zhodná zákonná konštrukcia. ... Ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov". Predmetné rozhodnutie rovnako prešlo testom ústavnosti, keď ústavný súd uznesením z 28. októbra 2020 sp. zn. IV. ÚS 539/2020 odmietol sťažnosť smerujúcu (aj) proti tomuto dovolaciemu rozhodnutiu v podstatnom uvádzajúc, že „[p]rihliadajúc na relevantné časti napadnutého uznesenia, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa ako dovolací súd v napadnutom uznesení zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal s dovolacou argumentáciou sťažovateľa, s ktorou sa nestotožnil, a preto jeho dovolanie odmietol".

18.3. V uznesení z 26. januára 2022 sp. zn. ICdo/99/2019 najvyšší súd v podobných súvislostiach pri interpretácii § 4 zákona č. 66/2009 Z.z. uviedol, že „odvolací súd rozhodol v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, keď uzavrel, že z charakteru uplatneného práva žalobcu na zaplatenie náhrady za zriadenie vecného bremena je ustálené, že išlo o jednorazovú odplatu; nakoľko vecné bremeno v prospech žalovaného na pozemku, ktorý je momentálne vo vlastníctve žalobcu, vzniklo zo zákona ku dňu 01.07.2009 a vlastník pozemku si v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka o premĺčaní neuplatnil nárok na odplatu v lehote 3 rokov od jeho vzniku, t. j. do 01.07.2012, jeho právo sa premĺčalo, teda nárok na odplatu za zriadenie vecného bremena bol v čase kúpy pozemku so zákonným vecným bremenom žalobcom dňa 18.06.2014 už premĺčaný". Toto rozhodnutie rovnako prešlo testom ústavnosti, keď ústavný súd uznesením z 12. mája 2022 sp. zn. III. ÚS 272/2022 odmietol sťažnosť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti a poukazujúc na svoje predchádzajúce rozhodnutia (III. ÚS 68/2019 a III. ÚS 340/2021) uviedol, že „[z]ákon č. 66/2009 Z. z. mlčí v tom, že by sťažovatelia mali mať či už jednorazovú alebo opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena. Záver, že im nemožno priznať opakovanú náhradu, preto nemožno považovať za vylúčenie zákonom predpokladaného následku, a preto v prípade napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno dospieť k záveru, že by išlo o rozhodnutie, ktoré je nelogické alebo v zjavnom rozpore s právnou úpravou, ktorú najvyšší súd v tejto veci aplikoval" (pozri tiež III. ÚS 621/2023, III. ÚS 95/2020). K podobným záverom dospel dovolací súd aj v uznesení zo 14. decembra 2022 sp. zn. ICdo/255/2021.

19. Vzhľadom na vyššie uvedené najvyšší súd uzatvára, že pokiaľ žalobcovia (kvalifikovane zastúpení advokátom) tvrdia, že rozhodnutie odvolacieho súdu v preskúmvanej veci záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, robia tak neopodstatnene.

20. Podľa § 447 písm. c) a f) CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné (písm. c)), nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 (písm. f)).

21. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené odmietol dovolanie žalobcov podľa § 447 písm. c) CSP (§ 420 písm. f) CSP), a vo zvyšku podľa § 447 písm. f) CSP (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP).

22. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.